

ROMANA

LITERARA

Comitetul Societății „Romania Literară“

Președinte de onoare	VASILE ALEXANDRI
Președinte activ	ALEXE MARIN
Vice-Președinte	VICTOR C. RADOVICI
	HENRI MARIN

SUMARUL :

Pag		
65.	— Venzătorul de Gazete (Poezie) de d nu	<i>D. Teleor</i>
67.	— Nea Chiriță (Nuvelă)	<i>George Bașturescu</i>
70.	— O, Nu Pleca (Poezie)	<i>Sc. Orescu</i>
72.	— Iubita Mea (Nuvelă)	<i>N. D. Georgian</i>
75.	— Destrucți (Poezie)	<i>Keško</i>
77.	— Baba Vișa (Nuvelă)	<i>D. Teleor</i>
80.	— Sonet (Traducere)	<i>I. I. Livescu</i>
81.	— Cronică Literară	<i>N. D. Georgian</i>
85.	— Napoleon Păunescu (Tip. Parla.)	<i>D. R. Rosetti</i>
91.	— Bacalaureatul lui Grig. (Nuvelă)	<i>C. V. Botez</i>
96.	— Către Cetitori	— * * *

ROMANIA LITERARA

APARE O DATA PE LUNA

Redactori :

**D. TELEOR, VICTOR BILCIURESCU, N. D. GEORGIAN,
S. ORESCU.**

VENZATORUL DE GAZETE

Eșise din Mărcuța slab, galben și bătrân
Și căuta pe strade, de muncă, un stăpîn.
De și cu mintea încă pe jumătate stinsă,
Stomahu 'i era sdravăn și-o foame neînvinsă ;
Il îndemna să facă or ce pentru mâncare :
Să sape la canaluri, cu brațele să care,
Să vinză or ce marfă, pe el, de s'ar putea,
Numai să 'și ea din spate ființa 'i foarte grea !
Dar cine să 'l primească pe el, un gălbejit,
Cu ochii mari, selbatici, c'un aer de bandit,
C'un zîmbet rece, straniu, c'un nas subțire, lung,
Cu brațe moleșite, cu degete de ciung ?
Dar cine să 'l primească și cine să 'nțeleagă
Cuvinte-abia șoptite și care nu să leagă ?
Bătu la mulți în ușe, dar totu fu 'n zadar.

Prin ce minune, nu știu, veni la un ziar.

Aci, spre încercare, îi deteră cincî foî.

El le vîndu pe toate ținîndu-le pe mînă

Și alergînd pe uliți, — prin mijloc — prin noroi ;

Cînd îi cerură baniî, după o sîptămînă,

El nu zise nimica și se făcu mai mic...

Iar cei de la gazetă nu îi deteră nimic

Să vînză 'n ziua — aceia : — «Cînd ești așa lihnit

«Și îți se 'ncrede lumea, trebui să fii cinstit!

«Căci alt-fel nu e credit! Or ce e în zadar!

«De stăruiești a cere ești dat pe ușe-afar!»

El ese, făr' să știe ce face, ce-o să facă

Și într'un gang, cămașa murdară își desbracă,

P'o mînă o întinde, 'î revine bărbăția,

Pe ulițe aleargă strigînd : «*Democrația!*» Cluj

D. TELEOR

NEA CHIRIȚA

Era 'nalt, uscățiv la obraz și pe pielea feței avea niște vinișoare roșii. Nasul îi răsărea cu imbelșugare. Țăcalia îi neagră se lăsa peste nodul gâtului în jos până sub cămașă. Dacă hainele nu îi-ar fi fost pătate de ceară și de unt de lemn mai că n'ar fi ghicit nimeni că Nea Chiriță era paracliser.

Ședea în curtea bisericii, și la vremea tocii sămbăta seara, ca în tot-d'a-una lua cheia și deschidea biserica, se suia în clopotniță, punea ciocanele la indemână, încerca funiile clopotelor să nu fie slabe pentru că avea de lucru cu ele și când auzea clopotul la biserică mare din oraș lua ciocanele în mână și începea să toace.

La *vecernie* Nea Chiriță vedea de ce trebuie prin biserică, apoi se așeza la strană și ținea *isonu* la *Doamne strigat-am*; cânta și el să se *indrepteze rugăciunea mea* când lipsea dascălul din stânga; citea *lumină lină* și *parimiile* dacă se întâmpla vre un sfânt mare a doua zi.

Dumineca, la utrenie, după ce se isprăvea *Auză-te Domnul*, Nea Chiriță era osândit să citească *psaltirea*; se punea în strană, făcea trei mătâni călugărești și apoi îi da citania. La câte un stih pe care îl socotea mai frumos făcea o mică pauză amestecată cu tuse și apoi începea cu glas mai tare: *dea țic Domnul după inima ta, și, tot sfatul tău să îl împlinească; bucurane-vom de mântuirea ta.....*

După ce trăgea clopotul pentru *polileu* și se isprăvea slujba dimineții, venea vremea *liturghii*. Nea Chiriță cu liniște și în frica lui Dumnezeu îngrija de cădelniță în oltar, ștergea praful de pe prastol sau jertfelnic și din când în când lua mucările cele mari și eșea în biserică ca să îndrepteze lumânările ce picau, de la sfeșnice'e împărătești.

Până nu începea *axionul* se ducea la icoana Maici-domnului, o ștergea cu o cârpă curată, îndrepta iasca de la candelă ca să arză mai bine și așeza cu multă evlavie sfeșnicul; iar aproape de sfârșitul slujbi Nea Chiriță avea grija să easă cu discu în care zărnăia banul bogatului ca și dinarul văduvi.

Cum eșea de la biserică intra în casă, punea de o parte din banii d'scului și cu restu pleca în târg ca să mai cumpere câte ceva de-ale mâncării. Une ori se întorcea acasă mai de vreme, alte ori mai întârzia. Nevastă-sa se obișnuise cu așteptarea și ținea masa întinsă până târziu, că de.... până când nu se întâlnește cu unu, cu altu, cum o să vie acasă cu mâna plină? — așa sunt bărbații. Cluj / Central University Library Cluj

În curtea bisericii, vara era o frumusețe de umbră, sub doi cireși cu frunza deasă, și pe iarba verde la răcoare lui Nea Chiriță îi plăcea să stea la masă. Avea însă grija să însemneze în *notis* vinu și prescura ce luase pentru liturghie.

De multe ori însă nu-i tihnea mănecarea din pricina dihăniilor de găini și rațe, care când auzeau străchinele țecănind năpădeau cu grămada spre masă, cu tot bătu ăl lung pe care Nea Chiriță îl avea în totdeauna la îndemână.

Când venea hramul bisericii Nea Chiriță cu o săptămână înainte desfăcea policandru din toate șurupurile, îl curăța bine, îl așeza la loc, și punea o pânză peste el ca să stea curat până în ziua hramului. Ștergea praful din toate colțurile și curăța strănile de le făcea splică; apoi în ajun inhăita câte o droaie de copii, pleca la crivină, tăia răchită, făcea din ele coroane pe care le atârna la intrarea bisericii, înșira lanțuri lungi de frunze și le lega de țăpușii împodobiți cu flori de câmp; ștergea felenarele de la poartă că dacă or veni *ipitropi* să vază de ce hărnicie și pricepere e paracliserul bisericii.

Treaba nu era de geaba, slavă Domnului, nici odată la ziua hramului nu ieșea din casa *ipitropilor* cu mâna goală.

La sămbăta morților Nea Chiriță o ducea numai într-o ceartă cu babele, care nu 'l lăsaū să stingă lumânările colivilor, de și in biserică era un fum de se făcea funingini în nările nasului. După isprăvitul slujbei când împărțea prinoasele, la cei-l-alti slujitori ai biserici, copii se grămădeau împrejurul lui și 'l necăjea cu cerșitul. Pe câte unul care era mai țănoși, mai colțat, și nu 'l avea la stomah, Nea Chiriță 'l lipea peste gură cu lopățica plină de colivă.

La câte-o nuntă, după ce așeza evanghelia, crucea, cununile pișcoturile și paharul mântuirii, ingrija și de covorul pe care trebuia să stea ginerile și mireasa, pentru că..... nașul după obiceiū ca să aibă lini noroc, ascundea supt el argint și câte o dată aur.

Dar nici o dragoste nu avea Nea Chiriță mai mare ca dragostea de cântat *apostolu* la nuntă. Se invoie se cu dascălul să i 'l *dea* lui or de câte ori s'o întâmpla vr'o nuntă. Avea și daru cântări grozav. In gătul lui glasul juca cu atăta dibăcie și tact că nu se putea or cine să nu 'l asculte.

Cât de frumos cânta *cântărețul* «*ușile pocânți*» in postu paștelui!.. câte femei nu plângeau când se cânta *Doamne mureea cea păcătoasă!*.... cu toate astea nu era nimic pe lângă *apostolu* lui Nea Chiriță.

Când incepea *Fraaaaățiloooooor*, gorgoanele săltaū in mijlocu gătului și ieșau valuri, valuri peste capetele credincioșilor, se isbeau de pereții biserici și înălțându-se repede, se risipeau peste catapiteazmă.

La isprăvitul fie cărui stih profita de pauză căutând să zmulgă din ochii celor ce 'l ascultau, mulțumirea că l'a auzit.

La sfârșit, pentru stihul ce i se părea a fi legea sfântă a uniri casnice, principiul legămintelor vieți, stihul cel mai de valoare in toată slujba nunți, Nea Chiriță schimba tonul, incrunta sprinceanile, își umfla vinele gătului și cu o voce puternică striga: «*iară femeecia să se teamă de bărbaaaat*»

Acum Nea Chiriță a îmbătrănit de tot. Nu mai e la biserică; s'a retras de mult; dar Sămbăta seara când aude clopotul la biserică mare din oraș, tot își aduce aminte din tinerețe și par'că ar mai vrea să deschiză biserică, să se urce in clopotniță, să ia ciocanele in mâini și să mai resbată încă odată toacă. Dar de... vremea vremuește.

GEORGE BAȘTURESCU

O, NU PLECA....

O, nu pleca de lângă mine
Frumoasa blândelor povești
Și fii atât de 'ndurătoare
Pe cât și de frumoasă ești ;

Căci azi cu mult îmi ești mai dragă,
Cu mai mult dor in cale-ți es
De și atât de prefăcută
Tu pari că nu mai înțeles.

Și vezi cu câtă 'nduioșare
Mă uit in urma ta când treci,
Când tu 'ți intorei a lene fața
Și 'n spre pământ ochi ți-aplecii.

Indură-te, rămăi cu mine....
Zadarnic cerci să m'ămăgești,
Privirea ochilor tîi galeși
Imi spune cât de blândă ești.

Căci de te prind ușor de mână
Te 'nving nebunele dorinți,
Uitând de-a ta fățarnicie,
Fățarnică cu ochi cuminiți.

Rămăi, rămăi dar lângă mine,
Trăind în veci nedăspărțiți,
Ne-om înțelege-atât de bine
Și-om fi atât de fericiți....

SCARLAT ORĂSCU

IUBITA MEA

Iubita mea e cu părul argintiū, cu ochii negrii și cu privirea mult mai blândă de cât a celor l'alte femei.

Are un farmec negrăit, te lipești de dēnsa, te simți atras de ea ca și copilul de sânul mamei.

Și ne cunoaștem de mult.

Eū o țin minte de când eram in vārștă de 3—4 aīi.

Tot d'auna m'a ingrijit cu bunătate, nici o dată nu s'a desgustat de mine, nici o dată nu m'a părăsit in vremuri de grea incercare.

Cum aș putea s'o potrivesc cu cele-l'alte femei, cari mă au *iubit* ? Cum ?

Ce nemărginită osebite e intre dēnsa și *ele* !

Cerul s'ar putea apropia de pămīnt, dar iubita-mi cu părul argintiū, nici o dată nu s'o lovi cu vechile-mi drăguțe.

Ele m'au desmierdat de multe ori, de multe ori 'mi-au făcut senin din intunericul vieței, și, mă au făcut să zămbesc, când lacrămile mă 'năbușeau.

Ades pe brațele lor lăsat a lene, am crezut că lumea întregă e stăpănită de mine, și că stelele și luna și-ar schimba mersul la porunca mea.

Beat de sănuri albe, de priviri aprinse, de străngeri tainice de mâini cu mii de înțelesuri, de ochi pe jumătate inchiși de plăcere cari inebunesc, de buze calde, moi și aprinse ce îți robesc sufletul, — trezitu-m'am însă la urmă tot aproape de cea l'altă iubită cu părul argințiu, și cu privirea mai blândă de cât acelor l'alte femei...

Toate m'au înșelat, toate m'au părăsit cu vremea, toate m'au uitat... nu mai dănsă mi-a rămas vecinic credincioasă, vecinic bună, vecinic plină de îngrijiri pentru mine.

Toate s'au dus acuma!

Vremea m'a astămpărat, nu mi mai părăsesc iubita pentru altele, nu-i mai dau prilej să mă mângăie de necredința celor l'alte femei.

Stăm mereu împreună, ne-aducem aminte de cele trecute—eu suspin ușor dar dănsa mult mai greu.

Par'că pe ea a durut-o mai mult, a atinso mai inversunat suferințele mele...

Așa și e.

Când privește prin părul meu negru și vede firele-mi albe ce-au resărit, plânge.

Par'că cu lacrămile ei, v'a reintoarce vârsta-mi.

Căți n'au plâns și căți nu vor plânge încă vremea, care e neinduplecată.

Că s'au dus toate, fie duse, rămăi cu părerea de rău că un palat întreg, a-zi nu îți de cât cenușe ce slujește de jucărie vântului.

Cenușe mi sunt iluziile, dar iubita-mi e lângă mine și toate se sfârșesc cu bine.

Nu mai așteptăm acum de cât să murim, căci ce-am mai aștepta alt ?

Nu mai am altă dorință de cât aceea de a închide eu ochi întâi, cu câte-va clipe înainte de sfârșitul, ei,

N'ași vrea s'o văz murind, cum nu vrea nici dēnsa sē mē vază in starea-aceea.

Dar dacă-ar fi după dorința ei, a-și face cel mai mare sacrificiu, a-și poruncii soartei să 'mi răpească întâi iubita.

Mai bine să plâng, să sufer și să mor in chinuri eu văzând-o moartă, de cât sē se tortureze ea când voi fi fără de viață.

Voi veni după ea, să ne urmăm dragostea înainte și poate vom intineri acolo, in acea regiune înaltă

Până atunci, voi sta neincetat lângă iubita cu părul argintiū, cu ochii negrii și cu privirea mai blândă de cât a celor l'alte femei, căci e *muma mea* . . . e *muma mea* ! . .

N. D. GEORGIAN

DESTRUCTIE

Precum păraele s'alung—
Supt plângător umbriș de salce.
Pe veacuri miî în drumul lung
Intors pămîntul să recalce.

Rostogolit și furios
Trăsnind, în negură să pice,
Ca din adâncul cel de jos
Pe veci să nu se mai ridice.

Din măruntaile-î un furn
În nesfrășita noapte sboare,
Ș'apoi în pulbere de scrum
Rotească risipit spre soare !...

* * *

Fără de rost călătorind
Prin lumea tristă și ciudată,
Dureri de rob sârbătorind,
De ele mintea mi se 'nbată,

Cuprinsul larg mie 'mi-e strimt,
 Mă cercuește lanțuri grele,
 Vărtej în creerul meu simt
 Necredincios menirii mele.

Pribeag n'aū țintă ochii mei.
 De geaba trupul meu il țiri,
 Din vitor nu prind scântei,
 În față-mi cerurile pîrii.

Aū ce? Mai este de trăit?
 Să spue mintea-ți că-i bolnavă!
 În vânt peri-va ce-aū grăit,
 Tu scapi de-a chinului otravă!..

Ca Solomon ajuns și eu
 Puindu'mi mǎnile pe față
 De s'ar putea să intru vreū
 În pântecul ce 'mi dete viață.

'Naintea sorții să mă 'ndoi?
 La ce înaparte'mi când e dreptul,
 Și când în săngeros rășboi
 De gloanțe ciuruit mi-e peptul?

Intoarcere'li pașii innapoi
 Pământ nebun și te detună
 Uurlând în lumea cea de-apoi:
 „De-apururi totul e minciună!”

KEȘKO

BABA VIȘA

O fi fost frumoasă acum cinzeci și cinci de ani, o fi fost naltă Baba Vișa. Acum și-a pierdut or ce urmă de frumusețe, e mică și indesată, puțin cam gheboasă. Fața îi e uscată, numai pielea pe os. Pe frunte, pe lângă gură, sbărcită foc. Ochii mici și duși în fundul capului sunt apururea umezi din pricina guturailui care n'o slăbește nici vara nici iarna. Și tușeste, tușeste! Tusca ei nu e de ieri, de a-laltăeri, ci de ani de zile! S'a învățat cu ea ca și cu graiul. Spune o vorbă, tușeste de trei ori, oftează de patru ori. Când tușeste, i se roșesc puțin obrajii ofiliți, îi es ochii din cap, scoate vârful limbei, îi curg lacrămile pe față, i se întinde pielea de pe beregată și „mărul lui Adam“ îi ese mereu în afară mișcându-se cu ințeleală. „Of! of! Doamne! Doamne! — Bătu-te-ar Dumnezeu să te bată de tuse! — Doamne iartă-mă“ o auzi esclamând după fie care acces de tuse.

Baba Vișa trăia înainte din datul cu cărțile, dar, de când „s'a deșteptat lumea“ nu mai are cătare. Pe urmă, îi tremură și degetele. Pe urmă, nici nu prea vede. Nu poate ea să zărească omu, cum trebuie, darmita niște

picățele roșii și negre ca cele de la cărți!

Acum cere.

Sămbăta pleacă în zori de zi și isbește zece, douăzeci de uliți d'ale mai prima. Stă în ușa prăvăliei sau birtului câte cinci minute, dă din cap, să șterge mereu la nas cu mănica scurteicii, și 'și pironeste ochii pe câte cine-va. I se zice: „Crede, crede; nu e jupănu acasă!” Ea stă. I se zice: „Pleacă, babo, nu înțelegi!” Ea stă și nu pleacă până ce n'o ia cine-va la goană cam pe imbrăncite. După ce și-a umplut basmaua roșie, traista, sănul, cu lucruri d'ale mănăcii, ea tot mai cere.

Duminica aleargă din biserică în biserică. Știe ea unde se sfirșeste slujba mai iute și unde mai târziu. Stă în tinda bisericii și când es oamenii începe pe un glas plângător să ceară: „un gologănași, ce vă lasă inima.” Dacă cine-va dă altui cerșetor sau cerșetoare și ei nu, începe să se certe și ține-te! „Ponivosule! Te vâri în ochii omului! Lasă creștinu să dea cui o vrea, ce 'l lasă inima. Îi ei omului sufletu de la gură!” Sau: „Nu vă mai satură dracu — Doamne iartă-mă! O să muriți de lăcomie!”

Și aleargă la altă biserică suflând, mușcând din vr'un covrig, și curgându'i balele, urmată de zece-douăsprece tofologi și tofoloage inghețați, cu mâinele vîrite în mănecile gheroacelor rupte și pline de pete grase.

Această suită, drept or ce răspuns la vorbele ei, mormăește cuvinte neînțelese, blesteme și injurături.

După ce cere la șapte-opt biserici, se duce a casă prăpădită de oboseală.

În timpul săptămănei, când nu e rost de cerșit, trage cu urechea pe unde e vr'un mort și aleargă pe fugă.

Aci face ce face, și ia zăbraniç negru și făclie de ceară ; hăpăie, până zice că nu e ea, colivă.

Mahalagiii cari o cunosc, spun că are bani inodați cu zece noduri in basmale și testemeluri și că nu cheltuește nici lăscaie, măcar s'o pici cu ceară. Dac'o întreabă cine-va:— „Cum o mai duci Babă Vișo ?“ Ea răspunde pe un glas jalnic și pițigăiat, glas ce pare eșit din fundul rinichilor și al bojogilor : — „Nu mai e de trăit ! Nu 'ți dă nimeni in ziua de azi nici o para frântă— să te vază lungit.— Și, dacă ți-o dă, ți-o ia și p'aia altii : băcanii, cărciumarii, cizmarii !... iac'așa.. vai de lume !...”

Și se pune pe tuse.

D. TELEOR

SONET

CHARLES FUSTER

*Rătăciul zăpada cade pe câmpiile 'nghețate
C'un lînțoliu alb și rece copere păduri uscate.
Riuri ce murmur în cale-i sè opresc și 'mbătrâniți
Pomi, cu frunzișul veșted, tot de ea-s acoperiți*

*Pe-astă inimă ce 'ntr'una suferinți nenumărate
Apăsau și teama morți o muncea cu rătăte,
Sè așterne ați uitarea cu plăpânda-i mângăere
Și amintirea de-altă dată prefăcută-i în tăcere....*

*Arbore sărman ce frigul te-a 'nghețat și singuratec
Zilele-ți petreci în taină 'nfășurat de un vîl ernatec,
Crengile-ți trosnesc și fruntea ți s'apleaca spre pămînt !*

*Tri-tă inimă, ce-amorul te-a străpuns : «eată uitarea !»
Pe un vis de altă dată coborât'a nepăsarea
Și zăpada albă, mută te-a coprins cu al-ei vestmănt.*

ION I. LIVESCU

CRONICA LITERARA

VERSURI DE ION CATINA

S'a făcut un obicei ca de câte ori faci critica vre unei cărți, să mărturisești de la început că nu ai onoarea d'a cunoaște pe autorul scrierei ce ți propui a critica, nici măcar din vedere, așa că între tine critic, și, el autor—nu există nimic care să dea bănuială la vre o patimă, ce te-a condus să vorbești in bine sau in rău de acea scriere.

Nu știu până la ce punct acest argument poate fi tare, și poate încredința pe cine-va că vei fi drept in părerile ce le vei arăta cu prilejul criticei.

Se poate însă prea bine să nu fii prieten cu autorul cărții de care vei vorbi, dar cu toate acestea să găsești cusururi scrierii sale, numai din pricină că nu înapărtăsești școala in care el își expune ideile, inspirațiile sale, etc. etc...

Și iată cum, cu toate că nu există nici un raport între critic și autor, poți să fii împins de pasiuni și să'l lauzi, ori nu.

* * *

Sunt câte-va zile de când a eșit de sub tipar, un v. *versuri* ale d-lui *Ion Catina*.

Autorul îmi e prieten, ba încă dintre cei buni, ne cunoaștem de mult, am scris împreună cam pe la aceleași Reviste și tot împreună, de multe ori, ne-am bucurat de laude măgulitoare și intristat de critici aspre.

Când îi am văzut volumul, m'am emoționat, cum s'o fi emoționat și dănsul, și, l'am citit cu aceea-și dragoste cu care l'o fi scris și el.

Dar când ănsă acestea îmi au trecut, când judecata'rece și-a luat locul, am început să scriu rëndurile pe care le citiți.

* * *

Eminescu! iată numele cu care îți deschizi ușile gazetelor literare de ori-ce mână și cu care aștepti să te înalți.

A ține de școala *Emineșciană*, a avea de rigoare într'o poezie rime ca, *feme*e cu *stee*, *gânduri* cu *rânduri*, *lung* cu *alung*, *pribeag* cu *drag*, *albastre* cu *astre*,... a adopta o formă greoaie, un fond amestecat, zăpăcit, cu idei bizare, cu tot ce e mai ne-
posibil, mai extravagant... e ceva nou, e *Emineșcian*, ești poet!

Ast-fel crede toți acei elevi *leneși*, ai lui *Eminescu*.

S'au alungat rimele de felul, *soare*, *ardoare* ca învechite, și, au eșit la modă *greer*, *creer*, rime care s'au tocit până într'atăt în câte cele vechi cari fuseseră *asvârlite*, erau pe lângă aceste d'abia întrebuintate.

A-și putea zice, de îmi va fi permis, că *Eminescu* a îmbrăcat poeziile sale într'o formă, într'o haină nouă..., care haină ănsă încăpută și purtată de prea mulți inși, de toate vârstele și în toate ano-timpurile, s'a jerpelit, s'a hărtănit până într'atăt, în căt cel mult mai poate îmbrăca un poet... cerșetor. Cea-l'altă haină, așa zisă veche, era menajată mai mult, nu o îmbrăca ori și cine și afară de acestea alt-fel poartă un copil și alt-fel un bărbat.

Nu susțiu să ne întoarcem înapoi, fiind-că suntem întorși și ăncă în haine zdrențuite...

În tot cazul, poate să fie un câștig că am trecut ăncă printr'o fază, dar de sigur e o pagubă când dai peste o formă de soiul acestei poezii!

»Nici nu *Vreu* de-a tale zile
Să mai știu, de traiu-ți cum e ?
Că îi destul !.. A mele, ști le !..
Căci nu'mi pasă. Fost-a... Nu e...
Tot tu ești și tot eu sunt...

Dute dar...!>

Incă ceva intrebuintat de poeții noștri cari scriu in noul fel e mulțimea cuvintelor Moldovene cu care impestrițează versurile lor.

Și lucru acesta nu se poate explica alt-fel, de cât că setea care o pune în vânătoarea rimelor, e nestinsă.

La Catina setea e și mare.

Nu se mulțumește numai intru a rima cuvântul *femea* cu Moldovenescul *dea*, dar chiar prin mijlocul versului vără câte-o vorbă de dincolo de Milcov, fără a fi și autorul din acea localitate.

In versurile poezilor Moldoveni actuali, mult mai cu greu găsești pe *stea, dea, leacă* etc., de cât în versurile poezilor Munteni.

Această pornire cu atât e mai de condamnat, cu cât limba adoptată pentru scriere, nu e aceea ce se vorbește la *Buhuși*.

Catina mai albargă după vorbe care ne face a înțelege culorile.

Intr'o poezie intitulată *Poenarii*, iată ce citim într'o sextă :

»Ca o minge uriasă de *aramă* arsă 'n foc,
Dogorind cu repejune *scăpătat* e spre *apus*
Mândru *soare* ce inoată intr'o *mare de albastru* ;
Dupa el *tărăște ziua* ce 'n șagalnicu lor joc,
Doritoare să'l *ajungă*, trage 'n urma sa de sus
O perdea de *diamante* presărată și cu un astru».

In șase rânduri găsim; *galben, roșu, mare de albastru incolor*, apoi *diamante*, și la mijloc un astru !

E in tocmăi ca și când ai vedea pe aceea-și poliță, *diamante băcan, sardele, vax* etc.

Tot in *Poenarii* mai dăm peste versul :

»Noptii ? Răpelor ? La *pietre* ? HO ! să nu fi incetat»

Nu se poate înțelege de ce *pietri* și nu *pietre*, și nu se poate admite cu nici un preț exclamația HO ! in poezie, care se inlocuiască cuvântul *destul* sau *ajunge*.

Apus e un pastel reușit și forma poeziei e din cele mai noi, un vers însă din această bucată, pe care 'l și insemnez e de neînțeles.

APUS

Către *apus inchiună* de-acu frumosul *astru*
Și *roșu de mânia* răzbate cer *albastru* !

Un chaos de **lumină** voios făptura *scaldă*
 În apa *ruginie* și leneșă și *caldă*.

Mai mare, mai **aproape** și totu-și mai *departe*
 Tot scapătă spre *șesuri* întinse și *deșarte*.

Trist merge să se '**ngroape** în trista *impărăție*
 »Smăltată cu *eresuri* de-a negrului *beție*.»(?)

Infășurat în **valuri** de pânză *luminoasă*,
 Adoarme mândrul *soare* în țara *întunecoasă*.

Dar, uite după **dealuri** că luna se *arată*
 Răzând, *strălucitoare*, de raze '*mpresurată*

* * *

În to' al volumul de versuri al d-lui Ion Catina, se poate împărți în trei părți.

O parte în felul poeziilor lui *Eminescu*, încărcată *însă* de tot ce a-zi a devenit clișeu, o alta în genul scrierilor lui *Macedonski* și a treia parte într'o formă, oare cum, proprie.

Lepădând *Emineșciadele*, scuturându-se de formele întortochiate, lăsând la o parte *filosofia versificată* în care, cred, că nu e competent, punând frâu neologismelor și căutând să scrie numai atunci când sufletu-i e plin de o simțire oare-care, Catina poate ajunge.

Căci, de alt-lel, poeziile sale te lasă rece, nu 'ți vorbesc nici inimii, nici creierului — se vede de o poște opinteala ce 'și dă să găsească forme noi, să schimonosească limba, să găsească cuvinte neuzate.

Cred că se va convinge de dreptatea ziselor mele, mai ales că vede că, cu tot prieteșugul nu l'am eruat.— Se va gândi, poate, la versurile :

«Dagli amici mi guardi Iddio,
 Dagli nemici mi guardo io»
 (De amici să mă păzească D-zeu.
 De dușmani mă apăr eu)

Dar in cazul de față nu va avea dreptate, căci de nu ași fi fost convins că Ion Catina e un talent de necontestat, care a apucat pe o cărare greșită, proserată de prăpăstii, nu ași fi scris de fel aceste rânduri.

Mie însă, imi place a spera că autorul, de care vorbesc, își va ciopli condeiul, și că nu va mai căuta a ascunde in versuri, prin vorbe, lucruri pe cari ni le ar putea spune neted, clar.....

E un sistem nenorocit, care de sigur e merit d'a omorâ poezia, frumosul.

N. D. GEORGIAN

NAPOLEON PAUNESCU

(*Tip Parlamentar*)

Mă recomand Napoleon Păunescu deputat... adică, când zic deputat, vorba vine... ar trebui să zic fost deputat pentru că... De geaba rădeți... credeți poate că ne-a disolvat ? Nu !... nu !... Fost deputat pentru că 'mi am dat demisia din pricina unui discurs... unui discurs rostit de mine... adică, rostit de mine, vorba vine... Ar trebui să zic : început de mine și ne rostit de loc.

O să vedeți acum ce mi s'a întâmplat.

Eu, eram partisan infocat al sistemului parlamentar ; găseam că are părțile lui bune sistemul parlamentar... părțile sănătoase, menite a duce o națiune spre civilizație ; spre pildă : discuțiunile din care ese lumină, diurna de 25 lei pe zi, controlul parlamentului asupra actelor guvernului, bilete de liber parcurs in toată țara, cercetarea socotelilor Statului... in sfârșit, precum vedeți, parlamentarismul are părțile lui bune...

Dar aceste cugetări, le făceam așa în mine, de la locul meu, in tăcere... pentru că de felul meu sunt 'om sficios, nu 'mi place gălăgia.

Imi văz... adică, 'mi vedeam... pentru că acum, nu mai sunt deputat..., am demisionat... Nădăjduesc că nu mi se va primi demisia, dar de o cam dată nu mai sunt deputat... sunt demisionat irevocabil... până mâine.

Așa dar, 'mi vedeam de treaba mea regulat, foarte regulat... Poate să vă spue toți secretarii că n'am lipsit nici o dată de la apelul nominal... am plecat adesea pe urmă, nu zic ba... dar n'am lipsit nici o dată de la apelul nominal... Puteți să întrebați pe ori cine, chiar pe dușmanii mei.

De trei luni de când s'au deschis Camerile, se tot ținea de mine un cărd de deputați ca să vorbesc... Pe când vorbea altul, aveam și eu obiceiul să vorbesc din preună cu toți... dar ei se țineau de mine ca să vorbesc singur... adică să vorbesc pe când e tăcere... să fac un discurs precum am zice....

L'aș fi făcut discursul, nu e vorbă... nu e lucru așa de greu să faci discursuri... dar nu se potrivește cu firea mea... pentru că eu sunt om tăcut... 'mi place să ascult pe alții... să cuget... să mă gândesc; și atunci, pe când vorbesc mă gândesc, pe când mă gândesc vorbesc... mi se incurcă limba... și.. și numai din pricina asta nu 'mi place să țiu discursuri... Alt-fel, nu e lucru greu !., Avem în Cameră un ténăr care e cu zece ani mai mic de cât mine, și ține discursuri fără să se incurce prin urmare nu e lucru greu....

Trebue să știți că lângă mine în Cameră, sta un deputat... zic sta... adică el tot stă, dar eu nu mai stau pentru că am demisionat... sta un deputat, colegul meu din același județ unde am fost ales și eu. El ămi scotea mereu... ămi scotea, ămi scotea mereu sufletul ca să vorbesc.

Intr'o bună dimineață.. când zic bună, vorba vine, pentru că numai bună n'a fost... în sfârșit, fie; într'o bună dimineață vine în discuție o blestemată de chestie locală... cum am zice o chestie din localitate unde am fost ales... crez că înțelegeți... La tribună era un inflăcărat de deputat, tot din localitate, care îl trăgea prefectului local... îl trăgea polițaiului local, primarului local, casierului local... în sfârșit era precum vedeți o chestiune de interes local.

Eu tăceam, mă făceam că n'auz; deputatul inflăcărat îl trăgea înainte, ear afurisitul meu de vecin începuse să mărăe: »Cere cuvântul!... Trebuie să ceri cuvântul!... E o chestiune locală!«

Eu îi spuneam că dacă e chestiune locală nu mă privește.. el: »ba te privește« eu: »ba nu mă privește« el: »ba te privește« eu: »ba nu.«

Mai întâi, să ne înțelegem. Eu sunt de fel din București, și ales numai în Dorohoi... pentru că trebuie să știți că unul din meritele sistemului parlamentar e tocmai că te alegi unde nu te cunoaște nimeni... Atunci care e chestiunea locală pentru mine? București sau Dorohoi? Casația nu s'a pronunțat; pentru ce să mă pronunț eu?

În sfârșit, ca să scurtez vorba, vecinul meu mă întărâta... mă întărâta, și 'mi strigă la urma urmelor... dacă nu striga mă făceam eu că n'am auzit... dar a strigat: »Ți-e frică vere Napoleon!«

Mi-e frică!.. Când am auzit aceste cuvinte... când am auzit mai ales că le auzit toți... am sărit în sus am ridicat amândouă mâinele... uite așa... și am răcnit: »Do... do... mnule pre... președinte, Ce e er cuvântul!«

Și presidentul m'a înscris la catastif. Ei, de atunci

înainte, am început să simț furnici, furnici prin mâini, prin picioare, pe șira spinărei și mai ales pe vârful limbei... mai ales pe vârful limbei.

În sfârșit, 'mî ziceam în mine: «Bun e Dumnezeu... Sunt înscris al zecelea.. o să se închiză discuția după ce va vorbi al doilea..., ca în toate zilele, și scap cu fața curată... Ei! n'am avut noroc!... Nu s'a închis discuția!... Aă vorbit câte zece și pe urmă presidentul m'a strigat: «D. Napoleon Păunescu are cuvântul!» Eu mă făceam fețe fețe... mă treceau nădușelile... aș fi dat nu știu ce pentru un 15 Martie! Ar fi putut guvernul să impuște toți ușierii Camerei și n'ași fi zis nimica!... Eram în stare să'm dăruiesc diurna pe două zile... zeu pe două zile o dăruieam!...

Dar nu s'a împușcat nici un ușier... nu s'a întâmplat nici un 15 Martie și toți deputații strigau: „la tribună, la tribună!“ pe când presidentul îmi zicea mereu: «Aveți cuvântul!...»

Eă n'aveam cuvântul de loc... îmi rămăsese în gât cuvântul... m'am urcat la tribună... Atunci mi s'aă muiat vineie, m'a apucat un fel de amețală... mi se părea că toți deputații umblă cu capu în jos și cu picioarele în sus... Și era o tăcere... o tăcere... da ce tăcere!... De obicei e gălăgie ca la balamuc. Pentru mine se făcuse o tăcere... toate nenoricirile pe capul meu...

Și presidentul iar 'mî zise: «Aveți cuvântul!»

Uite, simțeam că barba albă a presidentului... barba lui Cozadini... se lungeste... se lungeste... mă gădela la ceafă și mi se așeza pe cap ca un bulgăre de gheață...

Atunci mi-am luat inima în dinți... am bătut paharul cu apă pe care mi-l adusese ușierul... Ușierul aduce tot

d'a-una un pahar cu apă oratorilor pentru discursurile cele lungi.

- Dulceață nu aduce... Am auzit că o să se dea și dulceață când s'o revizui regulamentul... O să se facă un amendament și pentru cafea!... De o cam dată, îți aduce numa apă...

Mi-am bătut paharul, și am zis : «Mă... mă rog, să suspendați șe.. ședința pe cinci mimi.. pe cinci minute... că sunt ostenit!»

Ședința se suspendă și ca să scap de discurs, mi-am dat la moment dimisia înscris... înscris și motivată pentru insultă într'o cesiune de interes local

Așa am scăpat!

Măine, deputatul înflăcărat o să ceară cuvântul în cesiune personală.. o să declare că n'a avut intenția să mă insulte.. și Camera o să respingă demisia mea... dar pentru prima oară am să lipsesc de la apelul nominal ca să nu fiu silit să mulțumesc.

Ar trebui să cer ear cuvântul!... M'am săturat de discursuri!... Pofțiți de vorbiți d-v, în locul meu, dacă vă face plăcere!

D. R. ROSETTI

BACALAUREATUL LUI GRIGORASCU

Grigorașul cel posomorât, Grigorașul cel pururea mut avea mare chef de vorbă par'că avea mănărimi pe limbă și era voios din cale afară.

Avea de ce. Bacalaureat !

Și să fi văzut, îmi istorisea el după isbandă, la înscris eram așezați în trei săli mari și supraveghiați cu mare strășnicie, dar noi luasem din 'nainte toate mijloacele de apărare și de..... atac.

Care mai de care ne așezam în poziții proprii și comode nouă și ascunse d-lui supraveghetor. Unii, pedanții, stăteau în capătul hâncilor spre a fi mai bine văzuți ; alții, și vorbesc de majoritate eram tupilați prin fund și pe la capetele opuse.

Toți, din'ainte, au răscolit, au potrivit cu artă și pricepere cărțile, caetele și 'ntregul aparat de manevrare.

În sfârșit, pe fața fie-căruia era imprimat sentimentul... tragerii la cfit și nenteleasa lui emoțiune.

Eu stăteam lângă Guță, Guță copia după Iliăș, Iliăș după Cernoveanu și Cernoveanu 'i trăgea după o carte ce o avea pe genuchi.

Știința trecea în mod mecanic și succesiv de la carte la Cernoveanu, de la Cernoveanu la Iliăș și în sfârșit la urma urmei și la mine.

D-lu supraveghetor ne cetise cu glas aspru, tare și apăsător regulamentul în privința pedepsei celui... .. prins.

Dar noi nu ne dam prinși în ruptul capului și respectăm legea lui Lycurg.

El ne supraveghea cu luare aminte, iar noi îl supravegheam la rândul nostru tot așa și treaba mergea strună.

Numai odată îi auzirăm glasul, răutăcios și liniștit :

„D-ta de acolo, ești afară !“

Opt-zeci de capete tresăriră. opt-zeci de fășiituri, ca după un tact, s'auziră sub bănci. Cernoveanu scăpă cartea de pe genuchi și Guță condeii din mână.

Mie, par'că îmi înghețase măduva spinărei.

Toți ne simțeam cu musca pe căciulă, iar privirile de la supraveghetor ne alunecară pe un băeat, palid, tremurând și sfios ieșind pe ușă.

Toți resuferăm.

Copiatul și reluă șirul lui senin care fusese întrerupt pentru un minut.

Chiar cei mai stângaci umplură paginile cele albe și mari cu știința sfintei cărți, subsemnând apoi cu religiositate.

Meșteri și pricepuți eram în așa scamatorii și cunoșteam din adânc toate tainele unui consciincios concurs.

La franțuzește, curgeau foițele din bancă în bancă, ba unul o și primi prin fereastră, cu o cărămidă legată cu sfoară.

Când a eșit d-lu supraveghetor, mult am mai râs de festa ce i-am jucat-o.

Pleașcă! pleașcă! zicea unul din comisia examinatoare, dându-se pe scară jos, după rezultatul tesei.

Să dea D-zeu! răspunserăm în cor.

Ce să spui, concursul fu admirabil, probă că noi tineri de azi pășim cu pași fenomenali către progres.

Din 200 și mai bine, au căzut vr'o 30 și aceștia, doamne ferește, fără să-și frângă nasul.

La oral. Am trecut, vorbește Grigorașcu, la bădița, care la fieșce vorbă a fie căruia din noi, cu un glaș nasal și cu o bălănare repede și alternativă din cap tot repeta ușor și în chipul cel mai natural din lume:

Bi-i-i ne! bi-ii-i-ne! Pe mine, am uitat și ce mă întrebasese, dar am tocat ca o moară, de curgea nădușelile pe mine și am mășgălit toată tabla cu țifre.

Bădița tot clătina nainte din cap: Bi-i-ne și eu, transportat în slava cerului, bine cuvântam pe bădița că știe atâta matematici.

Résul băeților înse din bănci mi se părea ciudat și cobitor.

Ah! când am înțeles secretul și conținutul machiavelicului cuvânt pufnii de ciudă; de a-și fi știut, a-și fi tăcut mai mult și mășgălit tabla mai puțin.

La franțuzesce tradusei din Bossuet și ochelarii albaștri ai examinatorului îmi părură de bun augur. Omișei din repeziciune anii ce tot se 'neurcau în calea mea, căci la franțuzesce se vădită slab îmi zicea Grigorașcu scoborând vocea.

Mă întrebă apoi. „Cine ești Voltaire.“

„O! a fost un mare poet și scriitor!“

»N'a fost poet!“

»Stiu asta se știe că Grigorașcu, a scris poezii în tinerețe, dar prosa compuse cu multă măiestrie.

„În ce timp a trăit?“

„Negreșit cu contipurării săi!“

»Citează-mi o operă a lui Voltaire?“

„O operă? dar așa cita o mie, căci toate merită a fi citate!“

D-lu examinator, continuă Grigorașcu, remase încântat de răspunsurile mele și-mi zise : mersi ! !

Dar să fi văzut la greaca. Eu citeam și d-lu Examinator traducea, in care timp i-admiram fruntea olimpică, perii cei suri, rari și drepti și glasul cel înțelept mai mult grecesc, după care mă țineam mortisș ca posteritatea după numele lui Omer.

Era frumos de privit Rugasem toate zeitățile grecesci să mă intrebe și de Omer, pe care-l crede c'ar fi existat și i-ași fi răspuns : »Omer ! nume divin ! »Omer ! singurul poet care atinse sublimul !

»Nisce pahonți. nisce imbecil il contestă ! Tot ce »e insē savant. . . și l'ași fi privit dulce 'n ochi : toți, »in vinele căror curge și clocotesc sânge Omerian »au probat in destul, probează și vor proba că Omer a fost, este și va fi !

Și sunt sigur că grecul m'ar fi sărutat pe amândoi obrazii.

Dar așa sunt eu nenorocos.

La științe 'ntre altē mă întrebă »cutremuri de pământ.» S'a cutremurat și tinerul examinator de răspunsul meu.

Eu stiam că-i place racii și »sistemul nervos». Le învățasem cum învață copiii tatăl nostru, cum celui l'alt confrate îi plac cuvintele terminate in metru, cu adevărat un Manio-metru.

Numai că-l vedeai că te privea plictisit puțin, își freca un minunt nasul și 'ntreba când pe unul, când pe altul cu glas rat și sec : baro-metru, crono-metru, termo-metru, calori-metru, mano-metru etc. etc.

Istoria ca și Mineralogia o stiam pe degete.

Fie care rege ca și fie care mineral se găsește 'n pământ, unul nici oase, cel'alt câte-odată cristalisat.

Regii s'au bătut, au invins câte odată, câte odată au fost învinși și in general au făcut multe așezeminte bine făcătoare, ori au ruinat tesaurul statului.

Firește de nu-i alb, e negru și de nu-i negru e alb.

In ce privește culoarea mineralului e : verde, violetă,

albastră, stacojie, galbenă, roșcată, neagră, cenușie, și albă câte o dată.

Mineralul se găsește 'n Anglia, Spania, Brazilia, Italia, Mexic și de curând descoperit și 'n Groelanda!

Și-l mai întrebai pe Grigorașcu ce asudase vorbind : cât ai preparat ?

Toată vacanța, neniișorule, ce-i drept meritam să 'l iau.

Groaza multora, continuă el, fu scaunul, pe care stam din păcate.

Să nu răzi, da, scaunul ! Par'că așezându-te pe el, toate știința ca electricitate *positivă* se acumula pe suprafața lui și bietul elev rămîne electricizat *negativă*, cu capul pustiu și cu gura mai pustie încă.

La latinesce, continuă el, ne a întrebat pe rând ce coprinde fie care carte din Heneida, eu eram al patrulea și al cincilea era un bărbos voinic și părilit de vreme

Venea rândul meu și mă îngrozeam; zadarnic căta m un deus exmachina. Ce dracu, socoteam eu, Enea s'a bătut la Troja, a plecat..., a ajuns..., ce trebuie să mai facă ?

Negreșit să se întoarcă !

Nimerisem, căci meșter sunt și am talentul de a vorbi și infrumuseța lucrurile. De geaba n'o să învăț dreptul, însă nu aici, spunea Grigorașcul cu mărire, ci la Paris, căci *facultățile noastre* nu fac nici două parale.

Am făcut mult haz de ghionturile ce a păpat de la predecesorul, la latinesce. Pe semne bărbosul avea mai mult barbă, decât cap, căci îl ghiontea pe bietul Grigorașcu, să-i spună și lui, până când perzând răbdarea îi zise :

»Spune-i și tu măi, c'a murit apoi în adânci bătrânețe !

Nu mai vorbesc de flozofie, îmi zicea Grigorașcul pentru care am avut aplecare de când eram de șapte ani. „O fi cugetai eu !“

Grigorașcu terminase și mă lua să bată tatălul său următoarea telegramă :

„Luat *deplin succes* bacalaureatul.

Trimite trei sute lei!

Cu ce bucurie vor primi părinții știrea victoriei lui Grigorașcu. Și cei 300 lei, i-ar fi trimis tot prin telegraf. Grigorașcu se despărți de mine pentru niște grave afaceri.

Ce afaceri! îl întrebai curios.

Mă duc să-mi cumpăr Joben. zise el făcând pe omul mare.

Mie, însă, îmi veni în cap toate prejudițiile ridicule ale sgomototoasei și svânturatei tinerimi.

Dară diseară?

«Diseară mă duc la café chantant!

Și acum?

«Mă duc să fac o baie la Mitrașevschi. Uf! capul îmi arde ca un vulcan. . . .

Îi strânsei prietenește mâna și o porni spre casă, deplângând fericirea lui Grigorașcu, cu tot 'Bacalaureatul' obținut în numele Majestății Sale Regelui. . .

C. V. BOTEZ

Către Cititori

D-nii, *D. Teleor*, *Victor Bilciurescu*, *N. D. Georgian*, *S. Orăscu* și *George Bașturescu* s'au retras de la această Revistă.

D. V. C. Radovici d'asemenea a demisionat de la Prezedința Societății „România Literară“. Aceste retrageri au provenit din pricina unor neînțelegeri iscate între Redactorii care figurează în capul acestei Reviste între Președintele „României Literare“ și proprietarul acestei Reviste.